

## Лікування без зволікання

Відповідальність за несвоєчасне надання медичної допомоги: вітчизняна та європейська практика



Судова практика доводить, що медична допомога повинна бути не тільки швидкою, а й невідкладною.  
[№37 \(1335\)](#) 30.09–06.10.2017

ОЛЕКСАНДР ДРОЗДОВ, АДВОКАТ, ГОЛОВА ВКДКА, ПЕРШИЙ ПРОРЕКТОР ВИЩОЇ ШКОЛИ АДВОКАТУРИ, К.Ю.Н.;  
ОЛЕНА ДРОЗДОВА, АДВОКАТ, ПОМІЧНИК ПЕРШОГО ПРОРЕКТОРА ВИЩОЇ ШКОЛИ АДВОКАТУРИ  
6612

***Пункт 7 Європейської хартії прав пацієнтів гарантує кожному право на отримання необхідного лікування без зволікань, протягом наперед установленого строку. Це право має забезпечуватися на кожному етапі лікування, незалежно від особи пацієнта. Розглянемо, як воно тлумачиться у вітчизняній та європейській судовій практиці.***

### **Коли лік іде на хвилини...**

Як відомо, кожен лікар в Україні, перед тим як приступити до виконання професійних обов'язків, повинен скласти клятву. Її текст закріплений указом Президента «Про Клятву лікаря» від 15.06.92.

У своїх діях і помислах медик має незмінно керуватися принципами загальнолюдської моралі, бути безкорисливим і чуйним до хворих, визнавати свої помилки, гідно продовжувати благородні традиції світової медицини. Невід'ємним елементом клятви є зобов'язання подавати медичну допомогу всім, хто її потребує.

Праву пацієнта на лікування кореспондує обов'язок лікаря, що зобов'язує останнього надати медичну допомогу без зволікань. Категорія часу в медичній практиці відіграє особливу роль. Адже кожна хвилина, навіть секунда, може стати вирішальною та призвести до незворотних наслідків.

### **Нелюдське поводження**

Питання щодо порушення права пацієнта на своєчасне надання медичної допомоги неодноразово розглядалося міжнародними судовими установами. Зокрема, у рішенні Європейського суду з прав людини у

справі «Ошурко проти України» від 8.09.2011 було визнано порушення ст.3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод з огляду на такі обставини.

Заявник був затриманий за підозрою в скоєнні злочину. Згодом щодо нього обрали запобіжний захід у вигляді тримання під вартою та 12 квітня 2003 року помістили до ізолятора тимчасового тримання в камеру, де вже перебувало 3 особи: К., колишній боксер Д. (відомий під прізвиськом Дач) та неодноразово засуджений І. (відомий під прізвиськом Сова) — опійний наркоман, який страждав на туберкульоз та психопатію збудливого типу.

Встановлено, що того ж дня впродовж тривалого часу Сова та Дач жорстоко били заявника. Останній отримав численні тяжкі тілесні ушкодження, втратив зір на обидва ока.

При цьому, за твердженнями заявника, непоправні наслідки для його здатності бачити були спричинені насамперед відсутністю обов'язкового медичного втручання. Адже йому вдалося пройти обстеження не раніше ніж після обіду цього ж дня та близько 11:00 наступного. Двічі лікарі повідомляли працівників установи про тяжкий стан здоров'я заявника та про те, що йому була необхідна медична допомога. Проте заявник зміг її одержати лише зі значною затримкою — більше ніж через 48 год. після інциденту, коли до лікарні його доставили батьки.

У світлі обставин цієї справи ЄСПЛ констатував, що затримка й ухилення від надання в найкоротший строк допомоги, яка б відповідала потребам потерпілого, є незабезпеченням медичною допомогою. Тому Євросуд визнав: заявника було піддано нелюдському та такому, що принижує гідність, поводженню, а це заборонено ст.3 конвенції.

### **Неправильний діагноз**

Про обов'язок лікаря надати медичну допомогу йдеться в ухвалі Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ від 18.11.2015. З фабули справи відомо, що лікар, порушуючи затверджений графік чергувань, за усною домовленістю із завідувачкою педіатричного відділення, заступив на чергування замість свого колеги. Під час зміни до лікарні доставили малолітню дитину, в якій на момент госпіталізації було гостре отруєння похідними кумарину.

Дівчинку оглянув та обстежив черговий лікар. Він, як констатував ВСС, «не передбачаючи можливості настання суспільно небезпечних наслідків, хоча повинен був і міг їх передбачити, тобто діючи зі злочинною недбалістю, порушуючи свої професійні обов'язки лікаря, недобросовісно поставився до їх виконання, проявив непрофесіоналізм, поверхово, формально провів обстеження хворої, яка потребувала медичної допомоги, неякісно та не в повній мірі зібрав анамнез її захворювання, внаслідок чого встановив хворій неправильний діагноз, який не мав будь-якого об'єктивного клініко-лабораторного обґрунтування».

Хибний діагноз унеможливив надання своєчасної медичної допомоги, що призвело до смерті дитини. Тому ВСС залишив вирок апеляційного суду без змін, а касаційну скаргу без задоволення.

### **Обов'язок — рятувати життя**

Лікар — не просто посада, яка передбачає формальне виконання обов'язків. Це передусім покликання, зумовлене щирим бажанням допомогти будь-кому, хто звертається по медичні послуги. Чим вищий рівень правової культури лікаря, тим вища якість і ефективність лікувально-профілактичної допомоги громадянам. Особлива складність цієї професії полягає в найвищому ступені відповідальності перед суспільством, у відсутності права на помилку. Хворий може бути доставлений у лікарню в будь-яку хвилину дня та ночі, і лікар не має права відмовити в наданні медичної допомоги.

Всі суб'єктивні фактори (особисте погане самопочуття, втома, небажання, поганий настрій тощо) повинні автоматично відходити на другий план. Лікар зобов'язаний сконцентруватись і невідкладно приступити до рятування життя особи, бо зволікання здатне призвести до незворотних наслідків — смерті пацієнта.